

Veiklos auditų objektų aprašymai

1.1.	2010 m. baigiamieji auditai	2
1.1.1.	SUBJEKTUOSE, KURIE FINANSUOJAMI IŠ VALSTYBĖS, SAVIVALDYBIŲ BIUDŽETŲ, KITOS TARPTAUTINĖS FINANSINĖS PARAMOS IR NUOSAVŲ LĖŠŲ, VALSTYBĖS FONDŲ	2
1.	Socialinės paramos sistema	2
2.	Privalomojo sveikatos draudimo sistema	2
3.	Aprūpinimas vaistais ligoninėse	2
4.	Vandens tiekimo organizavimas ir kainodara	2
5.	Statybų srities specialistų ir įmonių atestavimas	3
6.	Elektros energetikos sektoriaus pertvarka	3
7.	Nacionalinės energijos vartojimo efektyvumo didinimo 2006–2010 metais programos įgyvendinimas	3
8.	Aplinkos apsaugos rėmimo programų vykdymas	3
9.	Apskričių viršininko administracijų funkcijų perskirstymas	4
10.	Europos regioninės plėtros fondo finansuojami aplinkos apsaugos projektai	4
11.	Statutinės vidaus tarnybos valdymas	4
12.	Krašto apsaugos sistemos nekilnojamasis turtas	5
13.	Valstybinės reikšmės objektų apsaugos organizavimas	5
14.	Sąveikos tarp mokslo ir verslo skatinimas	5
15.	Išlaidų finansavimas vykdant ES Struktūrinių ir Sanglaudos fondų projektus	6
16.	Lietuvos banko biudžeto sudarymas ir vykdymas	6
1.1.2.	VALSTYBĖS ATASKAITŲ	6
1.	Skolos valstybės vardu valdymas	6
1.1.3.	INFORMACINIŲ SISTEMŲ	6
1.	Elektroninių bilietų ir keleivių informacinės sistemos	6
2.	Elektroninės sveikatos informacinės sistemos plėtra ir audito rekomendacijų įgyvendinimas	6
1.2.	2011 m. auditai	8
1.2.1.	SUBJEKTUOSE, KURIE FINANSUOJAMI IŠ VALSTYBĖS, SAVIVALDYBIŲ BIUDŽETŲ, KITOS TARPTAUTINĖS FINANSINĖS PARAMOS IR NUOSAVŲ LĖŠŲ, VALSTYBĖS FONDŲ	8
1.	Žmogiškųjų išteklių sveikatos apsaugos sistemoje valdymas	8
2.	Valstybinių socialinės globos įstaigų finansavimas	8
3.	Lietuvos pirmininkavimų koordinavimo programa	8
4.	Viešųjų pirkimų sistema	8
5.	Šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimo leidimų paskirstymas, naudojimas ir prekybos sistema	9
6.	Pramonės parkų vystymas, valdymas ir investicijų pritraukimas	9
7.	Gamybinių nuotekų tvarkymas	9
8.	Supaprastintų pirkimų vykdymas	10
9.	Žuvininkystės sektoriaus plėtros įgyvendinimas	10
10.	Triukšmo valdymas	10
11.	Bendrojo pagalbos centro veikla	11
12.	Išteklių naudojimas statutinių pareigūnų rengimui, mokymui ir perkvalifikavimui	11
13.	Ikiteisminio tyrimo organizavimas	12
14.	Muziejų modernizavimas	12
15.	Seimui atskaitingų institucijų, veikiančių Kultūros ministerijos valdymo srityje, veikla	12
16.	Turto ir pajamų deklaravimas	12
17.	Bešeimininkio, konfiskuoto ar kitaip valstybei perduoto turto realizavimas ir naikinimas	13
18.	Statybos darbų pirkimų vertinimas	13
1.2.2.	VALSTYBĖS ATASKAITŲ	13
1.	2012 m. valstybės biudžeto projekto vertinimas	13
1.1.3.	INFORMACINIŲ SISTEMŲ	13
1.	Lietuvos Respublikos finansų ministerijos informacinių sistemų bendroji ir kūrimo kontrolė	13
2.	Valstybės informacinių išteklių valdymas	14

1.1. 2010 m. baigiamieji auditai

1.1.1. Subjektuose, kurie finansuojami iš valstybės, savivaldybių biudžetų, kitos tarptautinės finansinės paramos ir nuosavų lėšų, valstybės fondų

1. Socialinės paramos sistema

Valstybė garantuoja socialinį aprūpinimą gyventojams, įgyvendindama įvairias priemones: skiria ir moka valstybines pensijas, valstybines šalpas ir kitas socialines išmokas.

Socialinio aprūpinimo priemonės nėra tarpusavyje koordinuotos, susietos. Kai kuriems gyventojams gali būti skiriama ir mokama nemažai socialinių išmokų iš skirtingų šaltinių, kadangi socialinio aprūpinimo priemones administruoja skirtingos institucijos, kurios dažnai neturi informacijos apie asmeniui kitų institucijų išmokėtas socialines išmokas.

Kai kurios socialinio aprūpinimo priemonės yra skiriamos ir mokamos neįvertinus visų asmens pajamų ir turto. Tai gali sudaryti prielaidas neekonomiškam, neefektyviam valstybės lėšų panaudojimui.

Nėra informacijos, kiek lėšų socialinio aprūpinimo priemonėms yra skiriama ir panaudojama šalies mastu.

Audito metu planuojama vertinti, ar teisinė bazė sudaro pakankamas prielaidas efektyviai vykdyti socialinį aprūpinimą; kaip naudojamos valstybės biudžeto lėšos socialinio aprūpinimo priemonėms įgyvendinti; ar socialinio aprūpinimo priemonės yra pakankamos siekiant garantuoti arba pagerinti kai kurių gyventojų grupių aprūpinimą; ar socialinio aprūpinimo priemonės yra koordinuotos; ar institucijos įgyvendinančios socialinio aprūpinimo veiklą bendradarbiauja ir koordinuoja veiklą.

2. Privalomojo sveikatos draudimo sistema

Jau dešimtmetį Lietuvoje įteisintas savanoriškas sveikatos draudimas, tačiau iki šiol realiai jis neveikia. Tuo tarpu dabartinė privalomojo sveikatos draudimo sistema akivaizdžiai nepajėgi finansuoti viso paslaugų poreikio, todėl gydymo įstaigose klesti neoficialios priemokos už paslaugas, nėra mechanizmo, leidžiančio pacientui legaliai finansiškai dalyvauti sveikatos apsaugos sistemoje.

Specialiųjų tyrimų tarnyba pasiūlė atlikti Sveikatos draudimo sistemos reformos valstybinį auditą. Pasiūlyme pažymima, kad šiuo metu veikianti privalomojo sveikatos draudimo sistema netenkinta nūdienos poreikių. Ribotos privalomojo sveikatos draudimo fondo (PSDF) lėšos nepadengia viso sveikatos priežiūros paslaugų poreikio, o papildomam sveikatos draudimui įsibėgėti trukdo nesukurtas teisinis mechanizmas.

Nacionalinės sveikatos priežiūros įstaigų asociacija taip pat siūlo atkreipti dėmesį į ambulatorinių ir stacionariųjų sveikatos priežiūros paslaugų kainodarą bei gydymo įstaigų ir Teritorinių ligonių kasų pasirašomų sutarčių sudarymo tvarką. Šios organizacijos pateikti siūlymai siejasi ir su STT rašte pateikta Privalomojo sveikatos draudimo sistemos vertinimo tema.

Auditas išryškintų dabartinės privalomojo sveikatos draudimo sistemos trūkumus ir pateiktų rekomendacijas dėl racialesnio ir efektyvesnio sveikatos draudimo lėšų naudojimo.

Audito metu planuojama vertinti ar privalomąjį sveikatos draudimą reglamentuojanti teisinė bazė sudaro prielaidas racionaliam PSDF biudžeto lėšų naudojimui, ar privalomojo sveikatos draudimo priemonėmis užtikrinamas sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumas, ar yra sukurtos prielaidos sveikatos priežiūros gydymo įstaigų veiklos kokybei gerinti.

3. Aprūpinimas vaistais ligoninėse

Atliekant auditą, planuojame vertinti kompensuojamų ir centralizuotai perkamų vaistų ir medicinos pagalbos priemonių sąrašų sudarymo procedūras; analizuoti PSDF biudžeto lėšų, skirtų gyventojų aprūpinimui vaistais ir medicinos pagalbos priemonėmis, panaudojimo efektyvumą ir ekonomiškumą.

4. Vandens tiekimo organizavimas ir kainodara

Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sistemos veikimo trūkumai turi įtakos ne tik piliečių socialinei gerovei, bet ir valstybės biudžeto lėšų tinkamam ir rezultatyviam naudojimui. Yra rizika, kad problemos, kylančios vandentvarkos plėtros planų įgyvendinimo procese, sukels didelį vandens kainų kilimo šuolį ir vartotojų pasipriešinimą, o tai gali sužlugdyti siekį padidinti vandens paslaugų prieinamumą gyventojams iki 95 proc. Kyla abejonių, ar 2008–2009 m. bus įgyvendintas principas „viena savivaldybė – vienas viešasis vandens tiekėjas“. Daugelio smulkių kaimiškų savivaldybių vandens tiekėjai nepajėgūs užtikrinti nenutrūkstamo ir kokybiško vandens paslaugų teikimo, nes nustatant kainas nesilaikoma būtinųjų sąnaudų padengimo principo.

Audito metu planuojama vertinti, kodėl vėluojama parengti vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros planus, kodėl laiku neparenkami viešieji tiekėjai, nevykdoma vandentvarkos turto eksploatacijos ir priežiūros kokybės kontrolė, vandens tiekimo kainodaroje nesilaikoma sąnaudų padengimo principo.

5. Statybų srities specialistų ir įmonių atestavimas

Statybos projektų įgyvendinimo procese dalyvauja atestuoti teritorijų planavimo specialistai, kurie rengia detaliuosius planus, atestuoti specialistai juos patvirtina, atestuoti specialistai rengia projektą, kiti atestuoti specialistai atlieka projekto ekspertizę, atestuoti specialistai vadovauja statybos darbams ir vykdo techninę priežiūrą. Problemų lyg ir neturėtų būti, žinant kvalifikacijos atestato gavimo aplinkybes: tam reikalingas aukštasis išsilavinimas, tam tikra darbo patirtis, išklausti kursai ir išlaikyti kvalifikaciniai egzaminai. Tačiau statybos projektų įgyvendinimo problemų apstu visuose šio proceso etapuose. Vien 2008 m. buvo fiksuoti 5520 įvairaus pobūdžio statybos proceso pažeidimų, tačiau atestuotų specialistų įvertinimas atliktas tik 2 atvejais.

Statybos srities specialistų profesionalumo vertinimą atlieka Lietuvos statybos inžinierių sąjungos padaliniai regionuose, teisinės žinios tikrinamos ir kvalifikacijos atestatai išduodami Statybos produkcijos sertifikavimo centre. Lietuvos statybos inžinierių sąjunga turi savo nariams taikomą etikos kodeksą, tačiau vertinamas specialistas nebūtinai yra šios sąjungos narys, taigi ir kodekso normų laikytis ne visiems atestuotiems specialistams privaloma.

Audito metu planuojama vertinti statybos specialistų atestavimo tvarką, nustatytų įkainių už atestatų išdavimą pagrįstumą ir statybos specialistų didesnės atsakomybės už įvairius statybos proceso pažeidimus nustatymo galimybes.

6. Elektros energetikos sektoriaus pertvarka

Vykdomos elektros energetikos sektoriaus pertvarkos tikslas – užtikrinti, kad Lietuvos elektros energetikos sektoriaus veiklos modelis atitiktų Nacionalinę energetikos strategiją, ES trečiojo energetikos paketo reikalavimus ir sudarytų sąlygas integruoti Lietuvos elektros energetikos sistemą į Europos Sąjungos rinką, be to, užtikrintų pradėtų strateginių energetikos projektų finansavimą. Vykdam pertvarką, numatyta vykdyti svarbius sisteminius pokyčius, formuojant atskirus funkcinis blokus elektros energijos, gamybos, perdavimo, skirstymo ir aptarnavimo srityse. Be to, iki 2010 m. liepos 1 d. turėjo būti baigta AB „LEO Lt“ likvidavimo procedūra, o visą elektros sektoriaus pertvarką numatoma baigti iki 2010 m. pabaigos. Elektros energetikos sektoriaus pertvarka grindžiama trimis principais – veiklos efektyvumo, skaidrumo ir vartotojų apsaugos. Kaip šie principai bus įgyvendinti, labai svarbu ir pertvarkos dalyviams, ir visuomenei.

Audito metu planuojame analizuoti, kaip buvo užtikrintas valstybės turto valdymo ir naudojimo teisėtumas ir efektyvumas, vykdam AB „LEO Lt“ likvidavimo procedūrą ir elektros energetikos sektoriaus pertvarką.

7. Nacionalinės energijos vartojimo efektyvumo didinimo 2006–2010 metais programos įgyvendinimas

Šalies ekonomikos konkurencingumas tiesiogiai priklauso nuo energijos vartojimo intensyvumo (energijos sąnaudos vienam BVP vienetui). Pagal šį rodiklį Lietuva atsilieka nuo ES senbuvių. Europos komisijos 2006-10-16 komunikate „Efektyvaus energijos vartojimo veiksmų planas: išnaudoti potencialą“ numatyta iki 2020 m. sutaupyti 20 proc. energijos. Efektyvus energijos naudojimas yra vienas iš Lietuvos energijos strateginių tikslų, jis svarbus didinant energetinį saugumą, diversifikuojant tiekimą, mažinant priklausomybę nuo iškastinio kuro išteklių importo ir mažinant šiltnamio dujų išmetimus.

LRV 2006 m. patvirtino Nacionalinės energijos vartojimo efektyvumo didinimo 2006–2010 metais programą, kurios pagrindinis tikslas – didinti energijos išteklių ir energijos vartojimo efektyvumą. Tarpinstitucinėje programoje numatytos įgyvendinimo priemonės ir laukiami rezultatai, už jos įgyvendinimą ir priemonių vykdymą atsakinga Energetikos ministerija. VĮ Energetikos agentūra įgyvendina Nacionalinės energetikos strategijos programos priemones ir pagal pavedimo sutartis su Energetikos ministerija gauna lėšas visų sąnaudų kompensavimui, kurias apskaito kaip dotacijas. Yra rizika, kad kai kurie programos rezultatai nebus pasiekti, ne visos numatytos priemonės įgyvendintos, tokiu būdu programai skirtos valstybės biudžeto lėšos gali būti panaudotos nerezultatyviai.

Audito metu planuojama vertinti Nacionalinės energetikos strategijos programos tikslų pasiekimo lygį ir valstybės biudžeto lėšų naudojimo rezultatyvumą.

8. Aplinkos apsaugos rėmimo programų vykdymas

Pastaruoju metu labai svarbu užtikrinti tinkamą aplinkos kokybę visiems Lietuvos Respublikos gyventojams ir sudaryti sąlygas darniai teritorijų plėtrai.

Siekdama šio tikslo Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija vykdo Specialiąją aplinkos apsaugos rėmimo programą, o savivaldybės – savivaldybių aplinkos apsaugos rėmimo specialiąsias programas. Jų tikslas – sumažinti gamtai daromą žalą, optimizuoti retų ir nykstančių gyvūnų išteklius, efektyvinti aplinkos apsaugos kontrolę, monitoringą, gerinti visuomenės informavimą ir ekologinį švietimą.

Šių programų vykdymui kasmet skiriama apie 40 mln. Lt. Dalis programų lėšų lieka nepanaudota, o kai kurioms žalos gamtai likvidavimo priemonėms skiriama daugiau programų lėšų, negu „gauta“ iš žalą gamtai padariusio pažeidėjo.

Audito metu planuojama įvertinti, ar visos mokesčių arba baudų forma surinktos lėšos paskirstomos ir panaudojamos įstatymuose numatytiems tikslams, ar visų savivaldybių aplinkos apsaugos rėmimo programų tikslai atitinka Savivaldybių aplinkos apsaugos rėmimo specialiosios programos įstatyme numatytus tikslus, ar Aplinkos ministerija visais atvejais pateikia sprendimus dėl lėšų, panaudotų pažeidžiant Savivaldybių aplinkos apsaugos rėmimo įstatymą, išieškojimo į Valstybės išdo sąskaitą. Audito metu planuojama įvertinti programų rezultatyvumą mažinant gamtai padarytą žalą,

priežastis, kodėl panaudojamos ne visos einamųjų metų programos lėšos, pateikti rekomendacijas, kaip užtikrinti efektyvesnę lėšų naudojimo kontrolę.

9. Apskričių viršininko administracijų funkcijų perskirstymas

Ministerijoms ir savivaldybėms perėmus apskričių viršininkų vykdomas funkcijas, numatoma, kad gali sumažėti administracinė našta verslui. Bus sudaromos sąlygos efektyviau naudoti valstybės ir savivaldybių biudžetų lėšas, išvengiama funkcijų dubliavimo.

Apskričių viršininkų administracijos likviduojamos 2010 m. liepos 1 d., jų funkcijos bus perduodamos ministerijoms ir savivaldybėms. Ministerijoms planuojama perduoti apie 40 funkcijų, savivaldybėms – apie 20 funkcijų. Taip pat ministerijoms planuojama perduoti apie 60, o savivaldybėms apie 130 įstaigų (steigėjo funkcijų perdavimas).

Šiuo metu viešojoje erdvėje kyla abejonės, kad savivaldybėms perduotos funkcijos gali būti neįgyvendintos, nes gali kilti rizika, kad deleguotų funkcijų vykdymui nebus užtikrintas reikalingas finansavimas. Savivaldybių atstovai teigia, kad nepajėgios finansuoti papildomų įsipareigojimų vien savo lėšomis, be Vyriausybės pagalbos. Dėl šios priežasties gali nukentėti deleguotų funkcijų kokybė, paslaugų teikimo nepertraukiamumas ir viešasis interesas. Savivaldybės nenori prisiimti atsakomybės ir papildomos naštos jų biudžetams nepelningose srityse (pvz.: Lietuvos zoologijos sodas, Kauno apskrities pedagoginis muziejus). Perduotoms funkcijoms vykdyti reikalingi papildomi žmogiškieji išteklių, gali būti susiduriama su kompetencijos stoka.

Be to, planuojama perduoti savivaldybėms administruoti ir tvarkyti miesto gyvenamosiose vietovėse esančią žemę (savivaldybės taptų miestuose esančios valstybinės žemės patikėjimo teisės subjektai (patikėtiniai). Tokiu būdu savivaldybėms būtų priskirtos ne tik teritorijų planavimo funkcijos, bet ir suteikta teisė tvirtinti parengtus visų rūšių žemėtvarkos planavimo dokumentus, perduotos visos žemės naudojimo valstybinės kontrolės miestuose funkcijos. Mūsų nuomone, yra rizika, kad miestuose esanti valstybinė žemė bus valdoma ir naudojama neefektyviai.

Atliekant Viešojo administravimo subjektų vykdomų funkcijų pasiskirstymo auditą nustatyta, kad teisės aktais kai kurios funkcijos apskričių viršininkų kompetencijai buvo priskirtos, tačiau faktiškai jos nebuvo perduotos. Jau 11 metų jas vykdo kiti viešojo administravimo subjektai (pavyzdžiui, kultūros vertybių ir paminklų apsaugos funkcijos vykdymas). Taip pat funkcijų paskirstymo metu dalis funkcijų liko neperduota ir (ar) nevykdoma.

Audito metu planuojama įvertinti, ar užtikrintas tinkamas funkcijų perdavimas savivaldybėms, numatytas pakankamas finansavimas, ar užtikrinamas tolimesnis perduotų funkcijų vykdymas. Apskričių viršininkų administracijoms 2009 m. skirti asignavimai – 592 mln. Lt.

10. Europos regioninės plėtros fondo finansuojami aplinkos apsaugos projektai

Aplinkosauginiai projektai yra finansuojami valstybės biudžeto ir ES sanglaudos fondo lėšomis. Vadovaujantis Europos Tarybos ir Europos Komisijos reglamentais 2004–2006 m. ES sanglaudos fondo lėšos buvo skiriamos konkrečiam projektui, kurį įgyvendinus turėjo būti pasiekti Komisijos sprendime skirti paramą nustatyti tikslai (fiziniai indikatoriai), o lėšos panaudotos laikantis išlaidų tinkamumo taisyklių. Valstybinių auditų metu nustatyta, kad parama panaudota didesnio ploto administracinių pastatų įrengimui, neatlikti visi sutartyse numatyti darbai, pagal rangos sutartį finansuotos techninio prižiūrėtojo išlaidos ir pan. Taip pat nustatyta, kad valdymo ir kontrolės sistemos institucijos joms pavestas funkcijas vykdė netinkamai: nepakankamos kokybės priežiūros funkcijos, netinkamai vykdytos viešųjų pirkimų procedūros, nekokybiškai parengtos galutinės projekto ataskaitos.

Audito metu vertinsime, ar ES struktūrinių fondų lėšos aplinkos apsaugoje naudojamos efektyviai ir racionaliai, ar pasiekiami nustatyti tikslai.

11. Statutinės vidaus tarnybos valdymas

Organizuojant ir įgyvendinant bendrąjį valstybės tarnautojų valdymą, eliminuojama vidaus tarnyba, todėl neuztikrinama vientisa valstybės tarnybos personalo valdymo ir valstybės tarnautojų karjeros planavimo sistema Valstybės tarnybos, išskyrus statutinių, tvarkymas pavestas VTD prie VRM. Ši institucija taip pat tvarko valstybės tarnautojų registrą. Vidaus tarnybos valdymą įgyvendina vidaus reikalų ministras, o vidaus reikalų pareigūnų registrą tvarko VRM. Lėšos atskirų registrų administravimui gali būti naudojamos neekonomiškai.

Statutiniams valstybės tarnautojams skiriamos papildomos išmokos bei suteikiamos papildomos socialinės garantijos, susijusios su padidėjusia rizika jų darbe. Tai reiškia ne tik papildomas darbuotojų pajamas, tačiau ir papildomas išlaidas iš valstybės biudžeto.

Esama situacija kelia abejonę dėl kai kurių statutinei vidaus tarnybai skiriamų lėšų pagrįstumo. Iki šiol neišspręstas klausimas dėl statutinio valstybės tarnautojo statuso suteikimo. Nėra aiškių kriterijų kodėl įstaigose, kuriose tarnyba organizuota statutiniais pagrindais, dalį funkcijų, pavyzdžiui, finansų valdymo, personalo administravimo ir pan., kurias kitose valstybės įstaigose atlieka nestatutiniai valstybės tarnautojai, būtina turi atlikti statutiniai valstybės tarnautojai. Tokiu atveju kyla abejonė ar visų statutinių valstybės tarnautojų darbas susijęs su padidėjusia rizika jų gyvybei ar sveikatai.

Statutinį pareigūną perkėlus į nestatutines pareigas ir įtraukus jį į Vidaus reikalų ministerijos kadro rezervą, jam mokamas atlygis ne tik už pareigybės aprašyme atliekamas funkcijas, bet ir pareigūnui priklausančios kitos išmokos (priedai už

laipsnį ir kt.). Šie valstybės tarnautojai taip pat naudojami visomis statutiniams valstybės tarnautojams priklausančiomis socialinėmis garantijomis. Kyla klausimas ar tai atitinka statutiniams valstybės tarnautojams teikiamų socialinių garantijų esmę?

Pastaruoju metu organizuojami statutinių valstybės tarnautojų streikai, reikalaujantys nemažinti jų atlyginimų, paskatino įvertinti ar tikrai yra išnaudoti visi vidiniai rezervai statutinės vidaus tarnybos valdymui efektyvinti, esančioms problemoms spręsti.

Audito metu vertinsime statutinio valstybės tarnautojo statuso ir su tuo susijusių socialinių ir kt. garantijų suteikimo pagrįstumą VRM pavaldžių įstaigų (Policijos, PAGD, VSAT, FNNT, Vadovybės apsaugos departamento) darbuotojams, VRM kadru rezervu sudarymą, panaudojimą ir statutinei vidaus tarnybai skiriamą biudžeto lėšų galimą taupymo efektą.

12. Krašto apsaugos sistemos nekilnojamas turtas

Krašto apsaugos sistemos (KAS) įstaigos 2010 m. sausio 1 d. patikėjimo teise valdė per 900 mln. Lt vertės nekilnojamojo turto. Dalis turto nereikalingas ir/ar netinkamas KAS pavestoms funkcijoms vykdyti, todėl nenaudojamas. Pagal Krašto apsaugos ministerijos (KAM) pateiktus duomenis 2009 m. sausio 1 d. KAS buvo per 820 tūkst. m² nenaudojamų patalpų, 2010 m. sausio 1 d. – per 1 mln. m². Yra rizika, kad tinkamai nefunkcionuoja nustatyta sprendimų dėl valstybės turto pripažinto netinkamu ir/ar nereikalingu tolesnio naudojimo ar jo likvidavimo priėmimo ir vykdymo tvarka, todėl didėja lėšų poreikis KAS nekilnojamam turtui išlaikyti.

KAS įstaigos taip pat valdo kitų subjektų joms pagal panaudos ar nuomos sutartis perduotas per 6 tūkst. m² dydžio patalpas. O pačios yra nuomos ir panaudos pagrindais kitiems subjektams perdavusios 25 tūkst. m² dydžio patalpas. Ankstesnių auditų metu nustatyta neekonomiškos nuomos atvejų. Rizika – nepakankamai valdoma informacija apie nekilnojamąjį turtą, todėl galbūt sistemiskai nesprenžiamos kylančios turto valdymo problemos ir priimami ekonomiškai nepagrįsti sprendimai.

13. Valstybinės reikšmės objektų apsaugos organizavimas

Valstybinės reikšmės objektų, išskyrus strateginę reikšmę nacionaliniam saugumui turinčių įmonių, apsauga neregamentuota – sprendimą, ar saugoti objektą ir koku būdu, priima pati valstybės institucija. Kai kurios institucijos apsaugą vykdo savo jėgomis arba jas saugo tam tikslui įsteigta valstybės įstaiga, kitos šias paslaugas perka iš valstybės įstaigų ar privačių subjektų. Nemažai ministerijų pastatų apsaugos paslaugas perka iš privačių subjektų. Objektų fizinės apsaugos funkciją vykdo kelios Vidaus reikalų ministerijos valdymo srities įstaigos: Vadovybės apsaugos departamentas, Viešojo saugumo tarnyba, Valstybės sienos apsaugos tarnyba ir viešosios policijos rinktinė „Vytiš“. Kai kurios iš jų teikia ir komercines paslaugas. Pavyzdžiui, 2010 m. liepos 1 d. viešosios policijos rinktinės „Vytiš“ Alytaus, Kauno, Klaipėdos, Marijampolės, Panevėžio, Šiaulių, Tauragės, Telšių, Utenos ir Vilniaus apsaugos skyriai saugojo 25 399 objektus, iš kurių 13442 yra privačių asmenų butai.

Valstybės politikos dėl valstybinės reikšmės objektų apsaugos organizavimo nebuvimas didina neefektyvaus šių objektų apsaugos organizavimo ir valstybės institucijų, vykdančių objektų apsaugą, funkcijų dubliavimosi, taigi ir netaupaus tam tikslui skirtų valstybės biudžeto lėšų panaudojimo riziką.

Audito metu vertinsime valstybinės reikšmės objektų apsaugos organizavimo efektyvumą, valstybės subjektų, vykdančių objektų apsaugą, veiklos koordinavimą, vykdomų apsaugos priemonių kontrolės efektyvumą, biudžeto lėšų objektų fizinei apsaugai panaudojimą.

14. Sąveikos tarp mokslo ir verslo skatinimas

Esama teisinė, finansinė ir institucinė valstybės politika neskatina technologinės pažangos. Mokslinių tyrimų finansavimas yra ne investicinio, o remiamojo pobūdžio. Didžioji dalis atliekamų mokslinių tyrimų netaikomi versle. Prioritetas teikiamas kai kurių aukštųjų technologijų pramonės šakų rėmimui, didelės vertės gamybos pramonei, pvz.: biotechnologijos, lazerių technologijų, mechatronika. Fundamentalųjų tyrimų dalis yra neproporcingai didelė, skiriamas finansavimas nepakankamai siejamas su gaunamais rezultatais. Nemaža dalis mokslui skiriamų lėšų tenka ne konkrečioms valstybei, visuomenei ir ūkiui reikalingiems tyrimams, bet institucijoms, kurios pačios sprendžia, kokius tyrimus vykdyti. Tiesioginių užsienio investicijų – ypač MTEP – lygis šalyje yra mažas. Nepakankamai funkcionuojantis programinis-konkursinis MTEP finansavimo modelis, nesuformuluoti finansinės paramos moksliniams tyrimams prioritetai, nepakankamai su ES mokslinių tyrimų prioritetinės veiklos programomis susieta valstybės finansuojamų tyrimų tematika, neaiškios bendrų mokslo ir verslo projektų finansavimo nuostatos, nepakankamai pritraukiamos privačios lėšos biudžetinių mokslinių tyrimų institucijų finansavimui, sumenkėjęs dėmesys ir finansavimas MTEP veiklai paskatino atlikti išsamius šios srities vertinimus.

Audito metu planuojama vertinti MTEP modelį, mokslinių tyrimų prioritetų nustatymą, vykdymą ir stebėseną, kodėl ryšys tarp mokslo ir verslo nėra tobulas, kaip skiriamas finansavimas priklauso nuo pasiektų rezultatų; kodėl nepakankamai efektyviai veikia programinis-konkursinis finansavimas; ar esamas teisinis reglamentas sudaro prielaidas efektyviam ir rezultatyviam sistemos finansavimui ir įgyvendinimui.

15. Išlaidų finansavimas vykdam ES Struktūrinių ir Sanglaudos fondų projektus

Juridiniai asmenys gavę ES paramą jau turi konkurencinį pranašumą prieš kitus verslo partnerius, o pripažintos netinkamomis finansuoti lėšos padengiamos iš Specialiosios lėšų ES programoms įgyvendinti programos ir neišieškamos gali dar labai didinti nesąžiningą konkurenciją. Programa tęstinė, programos asignavimai 2008 m. – 224,5 mln. Lt (iš LR biudžeto), 2009 m. – 351,1 mln. Lt (bendrojo finansavimo lėšos ir ES lėšos), 2010 ir 2011 m. – po 168 mln. Lt (bendrojo finansavimo lėšos ir ES lėšos). Programa nebuvo audituota. Programa skirta paspartinti bendrai iš pereinamojo laikotarpio institucijų plėtros priemonės, ES struktūrinių fondų ir sanglaudos fondų lėšų finansuojamų projektų vykdymą, laiku finansuojant jų išlaidas, kurios netinkamos finansuoti iš ES paramos lėšų. Tačiau nuo 2010 m. programa yra sujungta su kitomis ES techninės paramos programomis ir pavadinta Europos Sąjungos ir kitos finansinės paramos programų ir projektų įgyvendinimo užtikrinimo programa. Vienas šios programos uždavinių ir tikslų – siekis padidinti ES paramos lėšų panaudojimo efektyvumą ir sumažinti riziką, kad projektai gali būti neįgyvendinti, tačiau atsiranda rizika dėl dvigubo finansavimo. Gali būti nepagrįstas lėšų skyrimas tam tikriems projektams, kaip netinkamų finansuoti iš ES paramos lėšų, pirkimo ir (ar) PVM išlaidų apmokėjimo mechanizmas, neveikia kompensavimo mechanizmas, t. y. išieškojimas iš netinkamas finansavimui lėšas pateikusių projekto teikėjo.

Numatoma pateikti rekomendacijas, kurių įgyvendinimas leis pasiekti, kad lėšos vienam iš minėtų programos uždavinių būtų administruojamos tinkamai, o lėšos finansuojamiems projektams būtų skiriamos laiku ir naudojamos rezultatyviai.

16. Lietuvos banko biudžeto sudarymas ir vykdymas

Pastaruoju metu viešojoje erdvėje daug diskutuojama apie Lietuvos banko vykdomą veiklą, jo funkcijas ir dideles išlaidas išteklių valdymui, banko turto valdymą. Šias problemas analizuodamas Lietuvos Respublikos Seimo Audito komitetas 2010 m. sausio 15 d. priėmė sprendimą Nr. 141-S-2 „Dėl Valstybės kontrolės valstybinio audito 2010 metų programos projekto“ pasiūlyti atlikti Lietuvos banko auditą.

1.1.2. Valstybės ataskaitų

1. Skolos valstybės vardu valdymas

Šiuo metu, kai sparčiai auga valstybės biudžeto deficitas, kartu auga valstybės skola ir jos aptarnavimas. Planuojama, kad valstybės skola jau 2010 m. pabaigoje sudarys per 40 proc. nuo BVP, o dar po metų yra rizika, kad šis rodiklis viršis Maastrichto sutartimi nustatytą leistiną skolos lygį (60 proc.). Todėl ypač svarbu yra efektyviai ir protingai valdyti valstybės skolą ir su ja susijusias rizikas, laiku įvertinti ir atskleisti visus galimus fiskalinius pavojus. Valstybės kontrolė 2009-09-11 pasirašė sutartį su INTOSAI Development Initiative „Transregional Capacity Building Programme for Audit of Public Debt Management“, pagal kurią VK auditoriai dalyvaus mokymuose „Valstybės skolos valdymo auditas“ ir kartu su kitais projekto dalyviais iš užsienio šalių AAI ir padedama užsienio ekspertų vertins skolos valstybės vardu valdymo efektyvumą. Audito metu planuojama atlikti skolos valstybės vardu vidutinės trukmės skolinimosi ir skolos valdymo strategijos tikslų, priemonių, nustatytų skolos ir kitų (pažeidžiamumo ir stabilumo) rodiklių vertinimą, įvertinti vidaus rinkos plėtrą (įvertinti, kaip efektyviai yra organizuojami Vyriausybės vertybinių popierių platinimo aukcionai), įvertinti skolos rizikų valdymą. Tai naudinga galimybė pasinaudoti užsienio ekspertų pagalba ir užsienio šalių gerąja praktika.

1.1.3. Informacinių sistemų

1. Elektroninių bilietų ir keleivių informacinės sistemos

Projekto „Elektroninio bilieto viešajame transporte ir keleivių informavimo sistemos sukūrimas“ tikslas buvo sukurti ir įdiegti bendrą (tarp miestų suderintą) visuomeninio miesto transporto valdymo bei apmokėjimo elektroninėmis priemonėmis už keleivių pervežimą sistemą, siekiančią sumažinti miesto valdymo institucijų kaštus ir užtikrinančią palankias sistemos naudojimosi sąlygas gyventojams nepriklausomai nuo jų socialinės ir geografinės padėties. Projekto įgyvendinimo galutinėje ataskaitoje 2009-06-22 nurodoma, kad Vilniaus, Kauno ir Klaipėdos miestuose įdiegtos visos planuotos naujos viešosios paslaugos, tačiau išvadoje pateikiama informacija, kad Vilniaus ir Klaipėdos miestuose pradėjo funkcionuoti mėnesinio viešojo transporto el. bilieto sistema. Laikinių bilietų pildymas yra galimas internetu. Apie keleivių informacinės sistemos veikimą Kauno mieste, paskelbta tik 2009-09-23. Neužtikrintas interoperabilios el. bilieto kortelės funkcionavimas tarp trijų miestų. Kaune galioja kiti bilietai. Klaipėdoje sistema buvo įdiegta, tačiau dar nebuvo aišku, kada veiks sistema be trūkumų.

Audito metu bus įvertinta bendra visuomeninio miesto transporto valdymo ir apmokėjimo elektroninėmis priemonėmis už keleivių pervežimą sistemos būklė, nustatytos pagrindinės sistemos kūrimo problemos, pateiktos rekomendacijos.

2. Elektroninės sveikatos informacinės sistemos plėtra ir audito rekomendacijų įgyvendinimas

Valstybės kontrolė 2008 m. atliko valstybinį auditą Sveikatos apsaugos ministerijoje „Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos informacinių sistemų bendrosios kontrolės vertinimas. Elektroninės sveikatos informacinės

sistemos kūrimo auditas“. Audito metu nustatyta reikšmingų teisės aktų pažeidimų; ir valstybės kontrolierius 2008 m. kovo 17 d. priėmė sprendimą, kuriuo Sveikatos apsaugos ministerija įpareigota pašalinti audito metu nustatytus teisės aktų pažeidimus. Šiuo metu situacija yra tokia:

- Sprendimas neįvykdytas, o vykdymo terminas atidėtas 1 metams iki 2010 m. vasario mėn.
- Pateiktos rekomendacijos kol kas neįgyvendintos (sudaryti Nacionalinės elektroninės sveikatos sistemos (NESS) tobulinimo planą, numatyti priemones, terminus ir atsakingus asmenis valstybinio audito metu nustatytiems trūkumams pašalinti; užtikrinti, kad nacionalinių ir regioninių elektroninių sveikatos paslaugų projektai, finansuojami 2007–2013 m. ES struktūrinių fondų lėšomis, būtų vykdomi atsižvelgiant į NESS-1 projekto rezultatus), todėl:
 - neperžiūrėta esama NESS būklė, todėl neaišku, kaip numatoma organizuoti jos NESS plėtrą ir tobulinimą,
 - neparengti SPĮ IS susiejimo su NESS reikalavimai ir techninės sąlygos – Sveikatos priežiūros įstaigos (SPĮ) ir toliau gali kurti savo IS, kurios vėliau nebus suderintos su NESS,
 - nesutvarkyti klasifikatoriai ir registrai, reikalingi NESS funkcionavimui.
- Nėra reikalavimų 2007–2013 m. ES paramos panaudojimui – jei bus nuspręsta skirstyti paramą, neįvertinus NESS, gali būti neužtikrintas sistemų suderinamumas.
- Yra rizika dėl NESS-2 projekto rezultatyvumo, nes neaišku, kaip galėjo būti įgyvendinti planuoti funkcionalumai, susiję su NESS branduoliu, kai NESS iki šiol neveikia.
- Rizika dėl galimo NESS-2 (Ligoninių IS) ir kitų gydymo įstaigų vykdomų projektų veiklų dubliavimo (pvz., pacientų registravimo galimybė).

Audito metu bus įvertinta esama elektroninės sveikatos informacinės sistemos kūrimo būklė, nustatyti pagrindinės sistemos kūrimo problemos, pateiktos rekomendacijos, kaip turėtų būti tobulinama tolesnė elektroninės sveikatos informacinės sistemos kūrimo eiga.

1.2. 2011 m. auditai

1.2.1. Subjektuose, kurie finansuojami iš valstybės, savivaldybių biudžetų, kitos tarptautinės finansinės paramos ir nuosavų lėšų, valstybės fondų

1. Žmogiškųjų išteklių sveikatos apsaugos sistemoje valdymas

Viešai skelbiama, kad Lietuvoje yra per didelis gydytojų skaičius. Tačiau, vykstant pokyčiams sveikatos priežiūros sektoriuje, plečiant šeimos gydytojo instituciją, vykdant sveikatos priežiūros įstaigų tinklo restruktūrizavimą ryškėja specializuotos sveikatos priežiūros disproporcijos ir gyventojai skundžiasi blogėjančiu specializuotos sveikatos priežiūros prieinamumu (ilgu gydytojų specialistų konsultacijų laukimo laiku, gydytojų specialistų trūkumu rajonuose).

Audito metu planuojame vertinti žmogiškųjų išteklių sveikatos sistemoje valdymo, už kurį atsakinga SAM, efektyvumą ir rezultatyvumą. Nagrinėsime, ar yra vertinamas sveikatos priežiūros specialistų poreikis, ar atliekama medicinos darbuotojų darbo krūvių analizė, ar sudarytos teisinės prielaidos gydytojams rezidentams atlikti rezidentūrą pasirinktose sveikatos priežiūros įstaigose.

2. Valstybinių socialinės globos įstaigų finansavimas

Nuo 2010 m. liepos 1 d. į Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos pavaldumą perduotos 45 socialinės globos įstaigos (priklausiusios apskričių administracijos pavaldumui). Šios įstaigos finansuojamos iš valstybės biudžeto ir specialiosios programos lėšų. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija rašte Valstybės kontrolei (2010-08-03 raštas Nr. (1.23-11) SD-5130) pasiūlė atlikti minėtų globos įstaigų veiklos auditą.

Audito metu planuojame vertinti, ar valstybės biudžeto lėšos, skiriamos stacionarioms globos įstaigoms, naudojamos efektyviai: ar sudarytos sąlygos ambulatorinių paslaugų plėtrai, ar ankstesnio audito metu nustatytos lėšų panaudojimo efektyvumo problemos išspręstos.

3. Lietuvos pirmininkavimų koordinavimo programa

Lietuvai 2009–2013 m. patikėta pirmininkauti:

- 1) Baltijos jūros valstybių tarybai (nuo 2009-07-01 iki 2010-07-01);
- 2) Demokratijų bendrijoms (nuo 2009-07-12 iki 2011 m. liepos mėn.);
- 3) Europos saugumo ir pirmininkavimo organizacijai (2011-01-01–2011-12-31);
- 4) pirmininkavimas Europos Sąjungai (nuo 2013-07-11 iki 2013-12-31).

Siekiant geriau planuoti ir paskirstyti ministerijos finansinius išteklius ir tinkamai pasirengti ir pirmininkauti tarptautinėms organizacijoms, Užsienio reikalų ministerija parengė naują programą „Lietuvos pirmininkavimų (koordinavimų) programa“, kurios įgyvendinimui iš valstybės biudžeto 2010 m. skirta 2755 tūkst. Lt.

Audito metu būtų vertinama, ar tinkamai vyksta pasirengimas Lietuvos pirmininkavimui tarptautinėms organizacijoms, ar valstybės biudžeto skirtos lėšos naudojamos ekonomiškai ir rezultatyviai.

4. Viešųjų pirkimų sistema

Viešųjų pirkimų sistemą sudaro perkančiosios organizacijos, tiekėjai, ginčus nagrinėjančios institucijos, juos kontroliuojančios institucijos, metodinę paramą teikiančios ir mokymus vykdančios institucijos, taip pat reglamentavimą formuojančios institucijos.

Perkančiųjų organizacijų skaičius nuolat keičiasi, auga. Tai biudžetinės įstaigos, viešosios įstaigos, kiti viešieji juridiniai asmenys, valstybės ir savivaldybių įmonės, akcinės bendrovės, kitos teisinės formos privatūs juridiniai asmenys, kurie atitinka Viešųjų pirkimų įstatymu (VPĮ) nustatytas sąlygas. 2007 m. pabaigoje buvo beveik 2700 įstaigų, įmonių ir organizacijų, kurios atitiko VPĮ numatytus perkančiosios organizacijos požymius.

Vien per pirmąjį 2009 metų pusmetį apie 20 proc. viešųjų pirkimų vyko neskelbiamų derybų būdu. Tai puiki terpė piktnaudžiauti, nes visi viešųjų pirkimų dalyviai savo nuožiūra gali pasirinkti konfidencialumą.

Apžvelgus žiniasklaidoje pateikiamą informaciją, atliktas studijas, analizes ir viešųjų pirkimų valstybinius auditus, svarbiausiomis ir opiausiomis Lietuvos Respublikoje vykstančių viešųjų pirkimų problemomis galima būtų įvardyti: korupciją ir pažintis; skaidrumo ir informacijos stoką; nekokybiškas technines sąlygas; mažiausios kainos, kaip pagrindinio vertinimo kriterijaus, taikymą; nepagrįstas, protekcionistines pirkimo dokumentų nuostatas; sudėtingą viešųjų pirkimų reglamentavimą; ilgai trunkančias pirkimų procedūras; kvalifikacijos, žinių ir patirties trūkumą vykdant viešuosius pirkimus; menką viešųjų pirkimų komisijų kompetenciją; nepakankamą viešųjų pirkimų proceso kontrolės sistemą; pirkimą nenumačius biudžeto asignavimų; žemą viešųjų pirkimų centralizavimo lygį; nesisteminę Viešųjų pirkimų dalyko mokymą; sistemingo socialinės tiekėjų atsakomybės skatinamo stoką; nebaudžiamumą už viešųjų pirkimų tvarkos pažeidimus; menką institucijų bendradarbiavimą siekiant pažaboti pažeidimus; nepakankamą įvykdytų viešųjų pirkimų kontrolę; menką kaštų ir naudos analizę; nuolatinę viešuosius pirkimus reglamentuojančios teisinės bazės kaitą, lemiančią

VP dalyvių nepasitenkinimą ir kai kurias klaidas; neefektyvią viešųjų pirkimų ginčų nagrinėjimo sistemą, ypač paskutinį jos etapą – ginčų sprendimą teismuose. Teisminiai nagrinėjimai užtrunka pernelyg ilgai ir kuria nepasitikimą viešųjų pirkimų sistema.

5. Šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimo leidimų paskirstymas, naudojimas ir prekybos sistema

Lietuva, vykdydama Kioto protokolo bei direktyvos 2003/87 reikalavimus, kaip ir Europos Sąjunga, įsipareigojo 2008–2012 m. sumažinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisiją 8 % lyginat su 1990 m. išmestu kiekiu.

2008 m. atliktas Apyvartinių taršos leidimų paskirstymo ir prekybos sistemos auditas parodė, kad 2005 ir 2006 metais Lietuvos įmonės panaudojo tik kiek daugiau negu pusę joms skirtų leidimų, nebuvo aiškiai nustatytos ir paskirstytos institucijų funkcijos ir atsakomybė, nebuvo įstatymais nustatyti ūkinės veiklos apribojimai ir baudos, šių baudų dydis ir taikymo tvarka, nenustatyta lėšų, gautų pardavus apyvartinius taršos leidimus, panaudojimo taršai mažinti tvarka. Lietuvos Respublikoje dar nebuvo baigta Šiltnamio dujų apyvartinių taršos leidimų žinybinio registro kūrimo procedūra.

Aplinkos ministerija nuo 2010 m. vykdo Specialiąją Klimato kaitos programą, kurios finansavimo šaltiniai: lėšos gautos už perleistus nustatytosios normos vienetus, už aukcione parduotus apyvartinius taršos leidimus, iš ekonominių baudų, kurios skiriamos už įstatymo pažeidimo veikas; savanoriškos fizinių ir juridinių asmenų lėšos; kitos teisėtai gautos lėšos. Aplinkos ministerijos duomenimis, 2010 m. nebuvo sudarytos sutartys dėl apyvartinių taršos leidimų pardavimo, todėl programos lėšos nebuvo gautos ir naudojamos.

Nacionalinės Danijos, Estijos, Suomijos, Latvijos, Norvegijos, Lenkijos, Švedijos audito institucijos teigia, kad jų šalyse apyvartinių taršos leidimų paskirstymo, panaudojimo ir prekybos sistema veikia nepakankamai efektyviai ir ne visuomet vykdomi įsipareigojimai mažinti taršą.

Atsižvelgiant į tai, kad nuo 2008 metais atlikto audito reali šalies situacija apyvartinių taršos leidimų sistemoje yra pasikeitusi, Valstybės kontrolė planuoja dalyvauti Danijos Karalystės Aukščiausioji audito institucijos inicijuotame jungtiniame audite 2012 metais.

6. Pramonės parkų vystymas, valdymas ir investicijų pritraukimas

Ilgalaikė ekonominė plėtra įmanoma tik užtikrinus darbo našumo augimą, kuris tiesiogiai priklauso nuo investicijų pokyčių ir struktūros. Viena iš investicijų skatinimo priemonių: kurti ir plėtoti pramonės parkų tinklą.

Šiuo metu Lietuvoje įgyvendinami 7 pramonės parkų projektai: Šiaulių, Panevėžio, Alytaus, Kėdainių, Radviliškio, Ramygalos, Pagėgių, Marijampolės, Naujosios Akmenės parkai perkelti į rezervinį sąrašą. Iki 2013 m. planuojama, kad bendras pramonės parkų plotas sieks 600 ha. Dalis pramonės parkų jau baigė pirmąjį vystymo etapą ir yra pasirengę priimti investuotojus. Tačiau investicijų pritraukimas nėra sėkmingas, ypatingai sunkiai pritraukiamos užsienio investicijos.

Šiuo metu parkus valdo savivaldybės, kurios nėra pajėgios tinkamai atlikti šių parkų operatoriaus funkcijų ir aktyviai ieškoti galimų investuotojų. Tačiau iki šiol nėra apsispręsta dėl šių parkų valdymo mechanizmo, bei nėra sudarytų prielaidų privačių operatorių atėjimui. Nėra aiškios pramonės parkų marketingo bei investicijų į juos pritraukimo strategijos. Pramonės parkai neturi specializacijos, todėl konkuruoja vienas su kitu dėl tų pačių investuotojų.

Investuotojų pritraukimui trukdo ir sudėtingos detaliųjų planų rengimo procedūros, sklypų ribų keitimas, kurios taikomos ir pramoniniuose parkuose.

Parkų vystytojai įvardijo kaip problemą ir ilgai trunkantį finansavimo gavimo problemą.

Audito metu planuojama įvertinti, ar į parkų vystymą investuotos lėšos duos laukiamų rezultatų.

7. Gamybinių nuotekų tvarkymas

Nuotekų tvarkymas – nuotekų surinkimas, transportavimas, valymas, apskaita, tyrimas, išleidimas į aplinką ir valymo metu susidariusio dumblo ir kitų atliekų tvarkymas. Nuotekų tvarkymas – viešoji paslauga ir visiems vartotojams turi būti sudarytos vienodos sąlygos naudotis nuotekų tvarkymo paslaugas teikiančių įmonių paslaugomis.

Atliekant Vandens tiekimo organizavimo ir kainodaros išankstinį tyrimą pastebėta, kad šiuo metu šalyje nesukurtos vienodos sąlygos visiems vartotojams gauti nuotekų tvarkymo paslaugas, taigi taip sukuriama sąlyga diskriminuoti vartotojus:

- Vandens tiekėjas, tiekiantis gyventojams vandenį, turėtų teikti ir nuotekų tvarkymo paslaugas, t. y. surinkti vartotojų (abonentų) išleidžiamas nuotekas, kurios susidaro teisėtai naudojant vandens tiekėjo patiektą geriamąjį vandenį. Šiuo metu kai kuriose savivaldybės nuotekų tvarkymo paslaugas gauna tik daugiau negu pusė vartotojų, gaunančių centralizuotai tiekiamą vandenį.
- Nuotekos gali būti surenkamos nuotekų tinklais arba mobiliomis nuotekų išvežimo, šalinimo priemonėmis (autocisternomis). Nuotekų tvarkymo naudojant autocisternas ir centralizuotą nuotekų surinkimą kaina skiriasi 15 kartų. Įstatymai, reglamentuojantys nuotekų tvarkymą, nenumato, kad nuotekų tvarkymo kainos gali būti nereguliuojamos, tačiau šiuo metu gyventojams, kuriems nuotekos tvarkomos mobiliomis priemonėmis, kainos nereguliuojamos.
- Vandens tiekėjai, kurių kainas reguliuoja Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija, moka gamtos išteklių mokesť. Tuo tarpu nereguliuojami paslaugų teikėjai, surenkantys nuotekas mobiliomis transporto priemonėmis, gamtos išteklių mokesčio nemoka.

- Nėra nustatyta kritulių, paviršinio, drenažinio vandens nuotekų tvarkymo ir kainodaros principų, t. y. neparengta ir nepatvirtinta šių nuotekų kainų nustatymo metodika. Neaptarti kritulių, paviršinio ir drenažinio vandens nuotekų tvarkymo organizavimo klausimai. Nepaisant to, kai kurios savivaldybės renka iš gyventojų mokesčius už šių nuotekų tvarkymą. Pvz.: Panevėžio rajone gyventojai moka 5 Lt/mėn. mokestį už paviršinių nuotekų tvarkymą, Rokiškio rajone mokestis už lietaus vandens transportavimą, Akmenės rajone tarifas – 3,63 Lt už paviršinių nuotekų tvarkymą.
- Nenustatyti padidintos nuotekų taršos ir specifinės nuotekų taršos kainų nustatymo principai.

Audito metu planuojama išnagrinėti, kodėl gyventojams nevienodomis sąlygomis teikiama nuotekų tvarkymo paslauga, ir pasiekti, kad nuotekų tvarkymo paslaugų kainos būtų reguliuojamos. Taip būtų išvengiama vartotojų diskriminacijos.

8. Supaprastintų pirkimų vykdymas

Supaprastinti pirkimai iki 2008 m. buvo griežčiau reglamentuoti, nes perkančiosios organizacijos turėjo vadovautis viešųjų pirkimų įstatymu. 2010 m. liberalizavus šį įstatymą, perkančiosioms organizacijoms suteikta teisė supaprastintus pirkimus atlikti pagal pačių parengtas supaprastintų pirkimų taisykles. Kadangi Viešųjų pirkimų tarnyba nustatė, kad perkančiosios organizacijos, atlikdamos šiuos pirkimus pagal pačių parengtas taisykles, piktnaudžiauja, parengė supaprastintų pirkimų taisyklių rekomendacijas. Viešųjų pirkimų tarnybos nuomone, perkančiosios organizacijos dažnai nesugeba arba nenori pritaikyti savo parengtų taisyklių prie rekomenduojamų.

Neskelbiamų derybų pirkimo būdas turi būti taikomas tik viešųjų pirkimų įstatyme numatytais atvejais ir privalo būti kontroliuojamas. Viešųjų pirkimų tarnybos duomenimis, perkančiosios organizacijos naudodamos šį pirkimo būdą piktnaudžiauja, nes deryboms pakviečia vieną tiekėją arba nurodo nenumatytas aplinkybes ir perka skubos tvarka. Pažymėtina, kad neskelbiamos derybos yra vienas neskaidriausių ir konkurenciją ribojančių pirkimo būdų. Nuo 2012 m. sausio 1 d. Viešųjų pirkimų tarnyba turės duoti sutikimą atlikti pirkimus neskelbiamų derybų būdu.

9. Žuvininkystės sektoriaus plėtros įgyvendinimas

Europos Komisijos 2007-12-17 sprendimu C/2007/6703 buvo patvirtinta Lietuvos žuvininkystės sektoriaus 2007–2013 metų veiksmų programa (Veiksmų programa).

Veiksmų programos bendras tikslas – *skatinti žuvininkystės sektoriaus plėtrą ir konkurencingumo didinimą, užtikrinant ekonominį, aplinkos ir socialinį tvarumą, žuvų išteklių tausojimą ir atkūrimą.*

Veiksmų programoje numatytos 5 prioritetinės kryptys.

Problemos:

- *Yra rizika, kad Veiksmų programos tikslas nebus pasiektas, nes tikslas orientuotas į žuvininkystės plėtrą, o prioritetinės kryptys ir priemonės, skirtos joms įgyvendinti, orientuotos į mažinimą.* Pavyzdžiui, dalies žvejybos laivų veiklos nutraukimas visam laikui, juos atiduodant į metalo laužą arba perorientuojant kitai ne žvejybos veiklai (I prioriteto 1 priemonė). Pagrindiniai šios krypties priemonių įgyvendinimo rodikliai – sumažinti laivų žvejybos pajėgumus, žvejų skaičių.
- *Yra rizika, kad tam tikrų prioritetinių kryptių tikslai nebus pasiekti, nes neteikiamos paraiškos tam tikroms priemonėms įgyvendinti.* Pavyzdžiui, I prioritetinės krypties tikslas – suderinti žvejybos pajėgumus su žvejybos galimybėmis ir sukurti modernų, konkurencingą ir efektyvų žvejybos laivyną, gali būti nepasiektas, nes iki 2010-09-15 nebuvo gauta paraiškų laivams modernizuoti. Be to, analogiška priemonė (skirta vidaus vandenų laivynui) numatyta ir II prioritete. Taip pat yra ir su kitomis priemonėmis.

Atsižvelgiant į tai, kad viena Valstybės kontrolės prioritetinių sričių yra ES lėšų panaudojimo vertinimas, o Veiksmų programos veiklos auditas nebuvo atliktas, šio veiklos audito metu būtų vertinamas ES lėšų panaudojimo efektyvumas.

Lietuvos žuvininkystės sektoriaus plėtros 2007–2013 metų veiksmų programa numatyta 71 mln. EUR.

10. Triukšmo valdymas

Triukšmas blogai veikia visą žmogaus organizmą, bet labiausiai klausą, centrinę nervų ir kraujotakos sistemas. Triukšmas taip pat yra dirginimo, streso, miego sutrikimo, gyvenimo kokybės blogėjimo priežastis. Todėl triukšmą pagrįstai galime laikyti viena svarbiausių amžiaus ekologinių problemų, bloginančių gyvenimo kokybę. Tinkamas triukšmo valdymas, efektyvus jo prevencijos priemonių įgyvendinimas yra itin svarbūs visai visuomenei.

Valstybinį triukšmo valdymą pagal savo kompetenciją įgyvendina Lietuvos Respublikos Vyriausybė, Vidaus reikalų, Sveikatos apsaugos, Aplinkos, Susisiekimo, Žemės ūkio ministerijos, savivaldybių institucijos (savarankiška funkcija) ir Triukšmo prevencijos taryba.

Problemos:

- Yra rizika, kad nustatytu laiku neįgyvendinsime Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje dėl aplinkos triukšmo įvertinimo ir valdymo, nustatytų įsipareigojimų. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/49/EB dėl aplinkos triukšmo įvertinimo ir valdymo įpareigoja ES nares parengti veiksmų planus, numatyti triukšmo mažinimo veiksmus, kurių įgyvendinimas leistų sumažinti gyventojų, gyvenančių akustinio diskomforto zonoje, skaičių. Todėl Triukšmo valdymo įstatyme (įsigaliojo nuo 2004-12-31) savivaldybėms nustatyta pareiga patvirtinti savivaldybės

triukšmo prevencijos veikslių planus. Triukšmo prevencijos tarybos duomenimis, iki 2009-02-01 tokius planus patvirtino tik 16 savivaldybių.

- Kai kuriose savivaldybėse triukšmo prevencijos priemonės įgyvendinamos fragmentiškai, nesudaro prielaidų triukšmo lygiui mažinti ir nesukuria tikėtinos naudos visuomenei.
- Triukšmo prevencijos plėtros taryba neturėdama visos informacijos apie Valstybinės triukšmo prevencijos veikslių programos vykdymą savivaldybėse, negali tinkamai įvertinti, ar ši programa vykdoma efektyviai ir pateikti objektyvių įvertinimo išvadų Vyriausybei. Informaciją apie šios programos įgyvendinimą 2008 m. pateikė 50 savivaldybių.

Šio veiklos audito metu būtų vertinamas valstybinis triukšmo valdymas ir triukšmo prevencijos priemonių savivaldybėse įgyvendinimas. Toks vertinimas turėtų parodyti, ar valstybinį triukšmo valdymą vykdančios institucijos veikia efektyviai, ar savivaldybių įgyvendinamos triukšmo prevencijos priemonės yra tinkamos, ar jos įgyvendina Valstybinės triukšmo prevencijos veikslių 2007–2013 metų programos uždavinius, ar vykdomos triukšmo prevencijos priemonės sudaro prielaidas triukšmo lygiui sumažinti, pagerina gyvenimo kokybę ir sukuria laukiamą naudą visuomenei.

Susijusios lėšos:

Valstybinei triukšmo strateginio kartografavimo programai 5 314 tūkst. Lt;

Valstybinei triukšmo prevencijos veikslių 2007–2013 metų programai 77 745 tūkst. Lt.

11. Bendrojo pagalbos centro veikla

Problema – nelaimės atveju gali būti nesuteikta tinkama pagalba.

Vyriausybė 1998 m. nusprendė sukurti centralizuotą tarnybą su bendrojo pagalbos telefono numeriu, sujungiančią policiją, greitąją pagalbą ir priešgaisrinę apsaugą. 2002 m. auditą atlikusi Valstybės kontrolė nustatė, kad lėšos centrui kurti naudotos neekonomiškai: centro kūrimas buvo netinkamai planuojamas, lėšos naudojamos neracionaliai, trūko lėšų naudojimo kontrolės. 2003 m. įsteigtas Bendrasis pagalbos centras (toliau – BPC), tačiau BP sistema šalies mastu dar nebaigta kurti.

Pagal Bendrojo pagalbos centro įstatymą BPC funkcijos:

- atsakyti į pagalbos skambučius.

2010-09-30 duomenimis, BPC administruoja pagalbos telefonu skambučius 31 savivaldybėje (iš 60), kuriose gyvena 2/3 Lietuvos gyventojų. Pagalbos telefonas dar nepasiekiamas kurtiesiems ir nebyliems gyventojams.

- priimti ir operatyviai įvertinti pagalbos prašymus ir nustatyti teiktinos pagalbos poreikį.

BPC ne visada tinkamai nustato teiktinos pagalbos poreikį, todėl pagalbos tarnybų darbuotojai, gavę neišsamią informaciją ir siekdami nustatyti realų pagalbos poreikį, tikslina informaciją, perskambindami pareiškėjui. Tokiu būdu dubliuojamas tarnybų darbas ir nukenčia operatyvumas.

- pagal savo kompetenciją suteikti pagalbą telefonu, perduoti pranešimus apie pagalbos poreikį atitinkamoms pagalbos tarnyboms, kai pagalba turi būti teikiama nelaimės vietoje.

Iki šiol nenustatyta informavimo schema, kaip, kokiais atvejais BPC turėtų perduoti pranešimą apie pagalbos įvykį vienai iš pagalbos tarnybų – greitosios medicinos pagalbos tarnybai. Tokiais atvejais, kai reikalinga skubi medikų pagalba, BPC atlieka tik tarpininko funkcijas, sujungdamas asmenį su greitosios medicinos pagalbos dispečerine.

12. Išteklių naudojimas statutinių pareigūnų rengimui, mokymui ir perkvalifikavimui

Šiuo metu pareigūnų kvalifikacijai tobulinti ir žemiausios grandies statutiniams pareigūnams rengti įsteigtos 5 mokymo įstaigos: trys vidaus reikalų sistemos pareigūnų rengimo mokyklos (Lietuvos policijos, Pasieniečių, Ugniagesių gelbėtojų); Teisingumo ministerijos valdymo sričiai priklausantis Kalėjų departamento Mokymo centras ir Finansų ministerijos valdymo sričiai priklausantis Muitinės mokymo centras.

Problema – nepakankamai koordinuojamas statutinių pareigūnų rengimas, mokymas ir perkvalifikavimas, todėl tam tikslui skirti valstybės ištekliai gali būti naudojami netaupiai.

Pavyzdžiui, valstybės politiką viešojo saugumo srityje įgyvendina 6 Vidaus reikalų statutinės įstaigos. Visų šiose įstaigose tarnaujančių pareigūnų tarnyba organizuojama pagal Vidaus tarnybos statutą, tačiau pareigūnų kvalifikacijos kėlimui bei tobulinimui ir žemiausių grandžių – pirminės ir vidurinės – pareigūnų rengimui vykdyti yra įsteigtos trys vidaus reikalų sistemos pareigūnų rengimo mokyklos: Lietuvos policijos, Pasieniečių, Ugniagesių gelbėtojų. Mokyklose sukurtos sąlygos fiziniams pasirengimui įgyti ir palaikyti. Kitos 3 Vidaus reikalų statutinės įstaigos (Vadovybės apsaugos departamentas, Viešojo saugumo tarnyba ir FNTT) mokymų minėtuose centruose neorganizuoja, nors savo mokymo centrų neturi.

Nepakankamai pagrįstas pareigūnų rengimo poreikis ir dėsims pasikeitus situacijai perkvalifikuoti pareigūnus didina biudžeto lėšų poreikį ir nerezultatyvaus lėšų naudojimo riziką.

Pavyzdžiui, Policijos departamento 2010-06-09 duomenimis, iš 87 kursantų, baigusią mokyklą vasario mėn. – neįdarbinta 14. Iš 43 kursantų, baigusią mokyklą birželio 11 d., būsimoji tarnybos vietos dar nežinojo 20 kursantų. 2007–2009 metais ne visi Pasieniečių mokyklą baigę asmenys išdirbo Valstybės sienos apsaugos tarnyboje nustatytą laiką. Iš asmenų, kurie nesilaikė sutartinių įsipareigojimų, nebuvo išieškamos visos su mokymu susijusios išlaidos. Audito metu žinybinis pareigūnų rengimas bus vertinamas sisteminiu požiūriu. Taip pat planuojame įvertinti vykdomų Lietuvos policijos sistemos plėtros programos įgyvendinimo plane numatytų priemonių, susijusių su Vidaus reikalų sistemos kolegijos

statyba ir įrengimu (planuojamas įgyvendinimo terminas – 2011 metais, planuojama suma turtui įsigyti 119 000 tūkst. Lt) vykdymo tikslingumą. Dėl pasikeitusių aplinkybių manytume galimos ir kitos šio klausimo sprendimo alternatyvos. Iš viešai pateiktos informacijos matyti, kad Krašto apsaugos ministerijai priklausančioje Karo akademijoje mažėja besimokančiųjų skaičius (2010 m. studijas pradėjo tik 27 pirmakursiai kariūnai, t. y. perpus mažiau nei pernai (53), todėl turimi materialiniai ir žmogiškieji išteklių nepakankamai išnaudojami.

13. Ikiteisminio tyrimo organizavimas

Siekiant efektyviau organizuoti procesą tiriant baudžiamąsias bylas, užtikrinti greitą ir išsamų nusikalstamų veikų atskleidimą 2003 m. buvo įvykdyta ikiteisminio tyrimo organizavimo reforma. Praėjus 7 metams tikslinga įvertinti šios pertvarkos rezultatyvumą.

Visuomenės informavimo priemonėse dažnai pateikiama informacija apie per ilgai užsitęsusių ar nekokybiškai atliktus ikiteisminius tyrimus rodo, kad ikiteisminio tyrimo problemos aktualios ir šiandien.

Neskaičiuojamos ikiteisminio tyrimo išlaidos, nors ne visais atvejais yra racionalu tirti kai kuriuos įvykius (pvz., turtinio pobūdžio), kurių tyrimas yra keliolika ar keliasdešimt kartų brangesnis už padarytą žalą. Retai ikiteisminis tyrimas atliekamas supaprastinto proceso tvarka, iki šiol nėra patvirtintų kriterijų, kuriais remiantis būtų sprendžiama, kokiais atvejais bylas tirti pagreitinoto proceso tvarka. Ikiteisminio tyrimo įstaigose nevertinamas ikiteisminio tyrimo atlikimo efektyvumas. Ikiteisminio tyrimo pareigūnų mokymai neorganizuojami kartu su prokurorais ir teisėjais.

Daugiausia ikiteisminio tyrimų (apie 93 proc.) atlieka policija, tačiau Policijos įstaigų ir ikiteisminį tyrimą atliekančių padalinių vadovų ir prokurorų kompetencija nėra aiškiai atskirta, nenustatyta jų asmeninė atsakomybė už tyrimų kokybę. Ikiteisminio tyrimo proceso teisiniu reglamentavimui tobulinti buvo sudaryta ne viena darbo grupė, tačiau jų veikla nebuvo rezultatyvi.

14. Muziejų modernizavimas

Muziejai labai svarbus plėtojant kūrybos industriją ir kuriant žinių visuomenę. Žiniasklaidoje diskutuojama apie menką ir mažėjantį muziejų finansavimą, ar jų tinklas ir pavaldumas yra tinkamas, ar jų teikiamos paslaugos atitinka steigėjų ir modernios visuomenės lūkesčius. Kultūros ministerijai pavaldžių muziejų veiklai 2009 m. skirta 14,5 mln. Lt. 2007–2015 m. Muziejų modernizavimo programos (toliau – programa) įgyvendinimui numatyta skirti 437,805,00 tūkst. Lt. Nepaisant to, kad programoje numatyti uždaviniai apima ekspozicijų atnaujinimą, naujų eksponatų įsigijimą, informacinių technologijų taikymą, muziejinių vertybių skaitmeninimą ir pan., skiriamos lėšos daugiausia naudojamos pastatų renovacijai, o ne veiklos modernizavimui. Valstybė neturi muziejų strategijos, kuri apibrėžtų muziejų tinklą, veiklos kryptis ir reikiamą moderniam muziejui darbuotojų kvalifikaciją, siekiant teikti vertingas šiuolaikinei žinių visuomenei paslaugas. Audito metu vertinsime, kaip yra vykdoma Muziejų modernizavimo programa, ar yra sukurtos muziejų valdymo ir veiklos modernizavimo prielaidos, ar muziejų teikiamos paslaugos atitinka visuomenės poreikius ir lūkesčius.

15. Seimui atskaitingų institucijų, veikiančių Kultūros ministerijos valdymo srityje, veikla

Esama Kultūros ministerijos valdymo srityje veikiančių Seimui atskaitingų institucijų sąranga ir jų veiklą reglamentuojantys teisės aktai neužtikrina funkcijų pasidalinimo. Per visą Nepriklausomybės laikotarpį šių institucijų poreikis, veikla, pavaldumas ir poveikis vertinami nebuvo. Kasmet jų išlaikymui skiriama daug lėšų (2009 m. apie 26 mln. Lt). Atliekdami kultūros srities auditus nustatėme atvejų, kai Seimui pavaldžios įstaigos vykdė Kultūros ministerijai priskirtas funkcijas, nevykdė savo sprendimų poveikio stebėsenos.

Audito metu planuojama vertinti, kaip efektyviai panaudojamos lėšos, skirtos institucijų veiklai, palyginsime darbuotojų pareigybes, gilinsimės, dėl ko institucijų statusas yra skirtingas – tarybos, komisijos, tarnyba, fondas, centras.

16. Turto ir pajamų deklaravimas

EDS galimybės dar nėra plačiai taikomos, nepakankamai analizuojamos santykis tarp oficialiai gautų pajamų ir įsigyto turto. Nėra galimybės EDS sistemoje pagal rizikos vertinimo sistemą analizuoti visų asmenų privalančių deklaruoti pajamas ir turtą, nes deklaracijų VMĮ nepateikia operatyvinės veiklos subjektų teises turinčių valstybės institucijų valstybės tarnautojai ir pareigūnai, o tai sudaro apie 25 tūkst. asmenų. Statutiniai darbuotojai ir jų šeimos nariai, nors dalies jų priklausomybė operatyvinės veiklos subjektui neįslaptinta, deklaracijas pagal teisės aktus pateikia operatyvinės veiklos subjekto vadovui, o ne VMĮ. VMĮ įgalioti asmenys gali susipažinti su minėtų asmenų deklaracijomis operatyvinės veiklos subjekte, tačiau tai apsunkina deklaracijoje pateiktųjų duomenų vertinimą ir nustatant galimas rizikas. Tokia situacija neskaitina ir visuomenės pasitikėjimo VSAT ir Lietuvos muitinės ir policijos pareigūnais, kurie tiesiogiai turi kovoti su kontrabanda. Sudėtingas mokesčių administravimas EDS, nes daug įvairių mokesčių lengvatų ir jos net skirtingos, pvz., žemės mokestis. TVF buvo pareiškęs, kad su tiek mokesčių lengvatų tinkamai administruoti EDS nėra galimybės. Yra ir negražinamų permokų pagal teisės aktus (informaciją iš trečiųjų asmenų, bet dėl permokos grąžinimo nebuvo kreiptasi), o tai kelia tam tikrus įtarimus dėl neskaidrios veiklos.

Nėra jokio ryšio su Viešųjų ir privačių interesų deklaravimo sistema, kurioje yra nurodomos ir išlaidos, įsigyjamas turtas. Vėluojama pateikti deklaracijas, tačiau VMĮ administracinės atsakomybės netaiko, neviešina asmenų, kurie nesilaiko

prievolės, ir leidžia pateikti vėliau deklaracijas, jas tikslinti ir taisyti. Sistema nesudaro galimybės atskleisti tam tikras rizikas dėl neskaidrios veiklos, galimos korupcijos.

Galimas viešųjų pirkimų vertinimas ir reikalinga IT auditorių pagalba po IT.

17. Bešeimininkio, konfiskuoto ar kitaip valstybei perduoto turto realizavimas ir naikinimas

Valstybė patiria jai perduoto turto saugojimo, realizavimo, naikinimo išlaidas. Atsiranda rizika dėl efektyvaus valstybei perduoto turto administravimo. Valstybinė mokesčių inspekcija apskaito tik tokį valstybės nuosavybės perduotiną turtą, kuris yra realizuotinas. Jeigu Valstybinė mokesčių inspekcija neapskaito valstybės nuosavybės perduotino nerealizuotino turto, tai tokį valstybės nuosavybės perduotiną nerealizuotiną turtą privalo apskaityti kitos valstybės ar savivaldybės institucijos.

Nėra bendros konfiskuoto turto administravimo sistemos, minėtą turtą administruoja kelios institucijos. Valstybės institucijos konfiskuotą turtą turi perduoti Valstybinei mokesčių inspekcijai. Konfiskuoti alkoholiniai gėrimai ir cigaretės, vadovaujantis teisės aktais, turi būti sunaikinami. Šias prekes saugo ir naikina ikiteisminį tyrimą atlikusi institucija, o administracinių teisės pažeidimų bylose – sprendimą sunaikinti tabako gaminius priėmusi ar administracinio teisės pažeidimo protokolą surašiusi institucija (jeigu sprendimą priėmė teismas). Dėl šios priežasties institucijose skiriasi konfiskuotų prekių sunaikinimo išlaidos.

Administruojant Europos Bendrijos prekių muitinio statuso neturinčias prekes, Valstybinei mokesčių inspekcijai priskirtas funkcijas atlieka Lietuvos Respublikos muitinė.

Ar efektyvus valstybei perduoto turto administravimas? Ar valstybė gauna maksimalią naudą iš jai perduoto turto ar sąnaudos neviršija pajamų?

18. Statybos darbų pirkimų vertinimas

Audity metu vertinant statybos darbų pirkimus pastebėta, kad kartu perkant projektavimo paslaugas ir statybos darbus žymiai padidėja galutinė darbų kaina lyginant su pasiūlymo kaina. Perkančiosios organizacijos kainų didėjimą motyvuoja tuo, kad perkant statybos darbus, kai nėra parengtas techninis projektas, jos negali tinkamai numatyti numatomų atlikti darbų kiekių ir pobūdžio, todėl darbų atlikimo metu atsiranda daug nenumatytų darbų kas padidina galutinę projekto vertę.

Vertinimo metu planuojama nustatyti kainų padidėjimą projektavimo paslaugas ir statybos darbus perkant atskirai ir kartu, nustatyti kainų didėjimo priežastis.

1.2.2. Valstybės ataskaitų

1. 2012 m. valstybės biudžeto projekto vertinimas

Valstybės biudžeto projekto vertinimo tikslai:

- Seimo Biudžeto ir finansų komitetui suteikti informaciją, reikalingą svarstant biudžeto projektą ir tvirtinant biudžetą;
- padėti tobulinti biudžeto projekto sudarymo sistemą;
- padėti stiprinti viešojo administravimo subjektų atskaitingumą piliečiams, skatinti pateikiamos informacijos apie valstybės biudžeto pajamų prognozavimą ir planuojamą asignavimų panaudojimą viešumą ir skaidrumą;
- padėti atskleisti potencialias valstybės finansų valdymo problemas ir laiku jas spręsti, skatinti į rezultatus ir visuomenės poreikius orientuotą viešąjį finansų valdymą.

Audito metu bus analizuojamas valstybės biudžeto pajamų prognozavimas, asignavimų planavimas, investicinių projektų sudarymas ir kt.

1.1.3. Informacinių sistemų

1. Lietuvos Respublikos finansų ministerijos informacinių sistemų bendroji ir kūrimo kontrolė

Siekdama įgyvendinti viešojo sektoriaus apskaitos ir atskaitomybės reformos keliamus tikslus, Finansų ministerija yra pradėjusi ir toliau tęsia sudėtingus informacinių sistemų kūrimo, diegimo ir adaptavimo projektus, kurie yra įgyvendinami per pakankamai trumpą laikotarpį. Šie projektai yra svarbūs todėl, kad dauguma informacinių sistemų projektų yra susiję ne tik su Finansų ministerija, bet ir su visu viešuoju sektoriumi. Pagrindiniai projektai yra šie:

- VSAKIS – viešojo sektoriaus apskaitos ir ataskaitų konsolidavimo informacinė sistema
- FVAIS – finansų valdymo ir apskaitos informacinė sistema
- FVIS – valstybės išdo finansų valdymo ir paskaitos informacinė sistema

VSAKIS kūrimas yra itin svarbus, nes nuo jo sėkmingo veikimo priklauso ne tik Finansų ministerijos, bet ir apie 4000 viešojo sektoriaus subjektų veikla.

Remiantis Finansų ministerijos 2011-03-28 raštu Nr. (27.32-01)-6K-1103342), nuo 2011-03-28 prasidėjo VSAKIS eksploatacija (nors IVPK teikiamoje informacijoje apie valstybes IS duomenų apie VSAKIS įteisinimą nėra), finansų ministro 2011 m. gegužės 3 d. įsakymu Nr. 1K-171 patvirtintas 2010 metų Konsolidavimo kalendorius (2010 metų viešojo sektoriaus subjektų informacijos konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkiniams parengti pateikimo į viešojo sektoriaus apskaitos ir ataskaitų konsolidavimo informacinę sistemą ir konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinių parengimo terminus). Viešojoje erdvėje diskutuojama apie skubotą VSAKIS kūrimą, kad viešojo sektoriaus įstaigos gali būti nepasirengusios nustatytais terminais balansų duomenis ir analitinės apskaitos duomenis.

Ankstesnių informacinių sistemų auditų metu nustatyta, kad daugumai viešojo sektoriaus subjektų 2009 m. VIP buvo numatyta skirti lėšų apskaitos kompiuterizavimui pagal naujus viešojo sektoriaus apskaitos standartus, tačiau šiuo metu Finansų ministerija diegia standartizuotą finansų valdymo ir apskaitos informacinę sistemą (FVAIS) keliuose atrinkuose institucijose, jų tarpe ir Valstybės kontrolėje. Jei standartizuotos finansų valdymo ir apskaitos informacinės sistemos diegimo sprendimas pasiteisino funkcionalumo ir ekonomiškumo prasme, reikėtų išsiaiškinti, tokia galimybė nebuvo numatyta diegti maksimaliame viešojo sektoriaus įstaigų skaičiuje, išvengiant situacijos, kai atskiros viešojo sektoriaus įstaigos diegia jiems individualiai sukurtas informacines sistemas. Turint vieningą standartizuotą sistemą, būtų taupomos valstybės lėšos.

Be finansinių informacinių sistemų, Finansų ministerijoje yra visa eilė kitų informacinių sistemų: SFMIS, 2011-03-31 pasirašyta sutartis dėl Valstybės turto informacinė paieškos sistemos kūrimo, dėl kurios nebuvimo Valstybės kontrolė ne kartą pasisakė išvadose dėl valstybei nuosavybės teise priklausančio turto ataskaitų. 2011-05-04 LRV nutarimu Nr. 518 patvirtinti SIS (Stebėsenos informacinė sistema) nuostatai, kurios valdytojo ir tvarkytojo funkcijas atlieka Ministro Pirmininko Tarnyba ir Finansų ministerija – dvi tarpusavyje nepavaldžios valstybės institucijos.

Finansų ministerija ir jos pavaldžios įstaigos valdo didžiausią dalį I kategorijos valstybės IS, kurioms keliami ypatingi reikalavimai valdymui ir saugai Tokiu atveju yra svarbu, kaip užtikrinama Finansų ministerijos valdomų informacinių sistemų bendroji kontrolė.

Atsižvelgus į informaciją, gautą išankstinio tyrimo metu, bus apsispręsta, kurių konkrečių informacinių sistemų kūrimo kontrolę reikėtų atlikti. Taip pat gali būti išplėstas audito subjektų ratas, atliekant audito procedūras kitose įstaigose, naudojantėmis tas pačias informacines sistemas, kurių kūrimo kontrolė bus pasirinkta, jei tai būtina išvadomis pagrįsti.

Audito metu bus įvertinta Finansų ministerijos IS valdymo branda, taip pat bus pateiktos Finansų ministerijos IS valdymo ir saugos tobulinimo kryptys ir viešojo sektoriaus apskaitos pagal naujus viešojo sektoriaus apskaitos standartus kompiuterizavimo tobulinimo galimybės.

2. Valstybės informacinių išteklių valdymas

Informacinių technologijų reikšmė viešajame sektoriuje nuolat auga, jei valstybės investicijos į informacines technologijas 2010 m. buvo 208 mln. Lt, iš kurių 135 mln. Lt sudarė ES lėšos, tai 2011 m. šis rodiklis net 22 proc. didesnis nei pernai : iš valstybės ir ES paramos lėšų numatoma 253,9 mln. Lt; iš šių lėšų 178,1 mln. Lt yra ES parama.

Siekiant įsisavinti dideles investicijas, ir užtikrinti, kad vykdomi informacinių technologijų projektai pasiektų keliamus tikslus, būtina stiprinti informacinių technologijų valdymą.

Valstybės kontrolė dar 2006-2007 atlikusi informacinių sistemų veiklos auditus „Valstybinių informacinių sistemų bendroji kontrolė. Valstybinis ir institucinis lygmenys“ (2006) ir „Valstybinių institucijų informacinių sistemų valdymas elektroninės valdžios kontekste“ (2007), įvertino informacinių sistemų valdymą valstybiniame lygmenyje, pasiūlė rekomendacijas valdymui tobulinti. Viena iš auditų rekomendacijų – tai Lietuvos Respublikos Valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymas, kurio projektas Nr. XIP-3300 įregistruotame Lietuvos Respublikos Seime 2011-06-08 ir numatytame svarstyti 2011 m. rudens sesijoje. Šis įstatymas turėtų išplėsti informacinių technologijų valdymo subjektų ratą, daugelis būtinų valdymo tobulinimo instrumentų turėtų būti numatyti rengiant poįstatyminius teisės aktus.

Dėl informacinių technologijų horizontalumo, kelios ministerijos ar valstybės įstaigos yra atsakingos už skirtingus IS ir valstybės registrų valdymo aspektus (Vidaus reikalų ministerija, Susisiekimo ministerija ir Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie Susisiekimo ministerijos). Dėl naujos ir sudėtingos valdymo struktūros valdymas tampa sudėtingesniu, todėl reikalingas visų informacinių išteklių valdymo struktūrų veiklos koordinavimas.

Valstybės kontrolė yra pastebėjusi ir kitų trūkumų valdant valstybės informacinius išteklius. Pavyzdžiui, iki šiol nėra aiškaus praktinio principo kaip klasifikuojamos valstybės informacinės sistemos, nė viena institucija neįpareigota rinkti ir analizuoti informaciją apie informacinių išteklių svarbą pagal kategorijas. Nesant informacijos apie valstybę valdomus I kategorijos svarbiausius informacinius išteklius, neužtikrinama šių išteklių kontrolė, neanalizuojama kokia valstybės lėšų dalis skiriama šių IS apsaugai ir tobulinimui.

Nėra griežtos apskaitos registruojant valstybės informacines sistemas, valstybės lėšos vis dar skiriamos neįsteigtų informacinių sistemų kūrimui, duomenys teikiami iš neįteisintų informacinių sistemų ir registrų, nors tai nėra teisėta.

Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Susisiekimo ministerijos duomenimis šiuo metu Lietuvoje yra įsteigtos 97 valstybės IS, o 2009 m. Vidaus reikalų ministerijos vykdyto tyrimo metu nustatyta, kad jų yra apie 150. Valstybės kontrolės duomenimis, dar apie 360 IS nepriskirta jokiam IS tipui ir nenustatyta jose tvarkomų duomenų svarba. Kaip taisyklė,

informacinės visuomenės projektų planavimas ir įgyvendinimas yra sudėtingas ir rizikingas. Tokių projektų sėkmingo administravimo ir valdymo patirtis valstybės institucijose ir įstaigose nėra didelė, taip pat silpna ir IS vidaus audito funkcija. Laukimas audito rezultatas – nustatytos aiškios atsakomybės už informacinių išteklių valdymo sritis, sistemingai kaupiama ir analizuojama informacija apie valstybės valdomus informacinius išteklius ir jiems vystyti bei palaikyti skiriamas valstybės lėšas, ištaisytos teisės aktų spragos.